
TEMAGRUPP

MASSHANTERING

INLEDNING

Temagruppens område

Temagruppen omfattar byggavfall samt jord- och schaktmassor. Massor utgör egen sammanfattning.

Temagruppen har bestått av 16 personer från kommuner, Region Dalarna, Länsstyrelse och Byggdialog Dalarna.

Mängder/flöden

Det saknas uppgifter på mängd byggavfall i Dalarna. Baserat på Naturvårdsverket uppgifter 2020 har Dalarna rent proportionellt ca 450 000 ton byggavfall i Dalarna, där det mesta utgörs av avfall från infrastruktur- och anläggningsprojekt. De stora avfallsslagen är schaktmassor, betong, tegel, klinker, asfalt och muddermassor. Den vanligaste behandlingen av bygg- och rivningsavfall är att det återvinns som konstruktionsmaterial, följt av deponering och energiåtervinning. Konventionell materialåtervinning, som återvinning av metaller, plast och papper, står för endast 2 procent.

I all behandling och återvinning behöver det farliga avfallet sorteras ut. Av den totala mängden bygg- och rivningsavfall består 5 procent av farligt avfall. Den största mängden farligt avfall är förorenade jordmassor följt av förorenat mineralavfall såsom tjärasfalt och impregnerat träavfall.

Aktörer

Kommunerna och Region Dalarna samt andra statliga myndigheter är viktiga som dels upphandlare av bygg- och anläggningsprojekt och dels som egen fastighetsförvaltare. Kommunen har också en viktig tillsynsroll. Inom sjukvård finns särskilda krav kring byggnation och byggavfall. Region håller på med att ta fram rivningsstrategi.

Anläggningsföretag har en central roll kring jord- och schaktmassor.

Kofot, samverkan mellan miljökontoren i Dalarna kring förorenade massor – ett bra forum. Kommuner turas om ordna, 2-3 möten per år.

Lagstiftning

Jord- och schaktmassor står under Miljöbalken och avfallsförordningen.

Enligt miljöbalken är det avfallsproducenten som ansvarar för att avfall omhändertas på ett riktigt sätt och tar kostnaderna för det.

Agenda 2030

Flera Agenda 2030 mål berörs, men kanske främst;

12.5 MINSKA MÄNGDEN AVFALL MARKANT

Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

SAMMANFATTANDE ANALYS

Under arbetet har det via dialog med anläggningsaktörer bland annat följande framkommit;

- Kunskap om lagar och regelverk
- Beställare måste bli bättre på att upphandla för smart masshantering
- Det är vanligt att massor för lättvindigt klassificeras som B massor (överskott, bortforslas) ingen analys om A massor (bedömer att man kan återanvända på plats)
- Sluttäckning av deponier kräver jord- och schaktmassor – långa tidscykler.
- Jord- och schaktmassor bör så långt möjligt styras direkt till avsättning
- Behov finns av regionala och lokala masshanteringsplaner
- Kompetens behöver höjas, exempelvis via nätverk, utbildningar och seminarier
- Slagg/aska kan det vara en avsättningsprodukt vid anläggningsarbeten

VAD VILL VI GÖRA

Fet stil: Temagruppens förslag/prio

Utveckla resurssmart masshantering som minimerar onödiga transporter och optimerar resursanvändning av jord- och schaktmassor och funktionsmässigt likvärdiga material för användning i bygg- och anläggningsprojekt med beaktande av risker gällande miljö och invasiva arter.

Exempel mål (2030 jämfört med 2021 om inte annat anges)
Mål om bilda nätverk som arbetar med masshanteringsplan

PRIO anger grupper som prioriterade 29/11: A=3 eller fler grupper; B=1-2 grupper

Exempel åtgärder	Kommentar	Projekt Dalarna	Främst lokalt	PRIO 29/11	Kommentarer 29/11
Bilda nytt nätverk om masshantering	Utveckla kunskap, metoder och verktyg för hållbart byggande	X		A	Infrastruktur aktörer vara med
Ta fram regional masshanteringsplan	Stöd för lokala planer. Ansvar Lst. Inkl. mall för lokala masshanteringsplaner. Koppla ihop med översiktsplan	X		A	Samverkan trafikverk Invasiva arter
Ta fram lokal masshanteringsplan	Kommunala samt kopplat till specifika projekt Koppla ihop översiktsplan		X	A	
Riktlinjer/policy krav vid beställning av bygg- och anläggningsprojekt	Ge stöd vid projektering, upphandling och genomförande	X			
Ta fram vägledning klassning av massor	Stor kunskapsbrist Också praktiska utmaningar – skapa effektiva processer – snabbare klassning	X		BB	

Exempel åtgärder	Kommentar	Projekt Dalarna	Främst lokalt	PRIO 29/11	Kommentarer 29/11
	Inkl invasiva arter				
Utbildningsplan och checklistor	Ta fram utbildningsplan kring masshantering samt checklistor vid upphandling och byggnation. Provtagning och riskbedömning. Invasiva arter	X		B	
Strategi för matchning och koordinering	Krävs matchningsplatser och koordinering för att kunna planera och styra massor. Beakta möjlighet funktioner som har den rollen.	X		A	
Utökad tillsynsvägledning	Via Länsstyrelsen	X		A	Enklare göra rätt

Övrigt

Exempel åtgärder	Kommentar	Projekt Dalarna	Främst lokalt	PRIO 20/11	Kommentarer 29/11
Utred avsättning/återbruk slagg och bottenaska och flygaska	Från biobränsle och avfallsförbränning. I Umeå avses bottenaska användas till vägmaterial från 2023. Flygaska utreds – ta ut metaller och salter – blanda i cement.	X		B	
Utred avsättning/återbruk asfalt	Hamnar ibland i naturen	X		BB	
Utreda avsättning inert material ex betong, kakel, klinkers	Idag hamnar ibland på inert deponi Kan vara regional anläggning				